

Comandor (r.) prof. dr. Aurel PENTELESCU
Ionuț-Constantin PETCU

UN IERARH UITAT - EPISCOPUL MILITAR DR. IOAN STROIA (1865-1937)

Personalitatea Episcopului dr. Ioan Stroia este astăzi puțin cunoscută marelui public. El a păstorit clerul militar și ostașii Armatei Române timp de 12 ani (1925-1937), fără să mai aibă, ca episcop, alte însărcinări, ca predecesorul său, Episcopul Justinian Teculescu (episcop al Cetății Albe-Ismail, în anii 1924-1937) sau ca succesorul său, Episcopul dr. Partenie Ciopron (episcop al Romanului și Hușilor, în anii 1962-1978). În epocă, fiind membru de drept al Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, a fost o personalitate cunoscută și respectată ca atare.

Realizările sale nu sunt neglijabile. Între acestea: a) a mutat sediul Episcopiei Militare de la București la Alba Iulia – Catedrala Încoronării, după ce Ministerul de Război a perfectat chestiuni de trecere a acestei Catedrale istorice în patrimoniul său; b) a sprijinit preoții militari pentru realizarea unor capele militare în principalele garnizoane militare și a efectuat sfințirea acestora; c) a sporit numărul preoților militari activi (de regiment, asimilați gradului de căpitan) prin concursurile desfășurate în baza Legii privitoare la organizarea clerului militar din anul 1921 și a Regulamentului pentru punerea în aplicare a acestei legi, din anul 1924; d) a contribuit, sub îndrumarea organelor militare în drept, la elaborarea, în 1931, a documentului *Instrucțiuni provizorii asupra serviciului religios în timp de pace și în timp de campanie*; e) în anul 1937, la 2 km, în partea de vest a orașului, a ctitorit Mănăstirea „Nașterea Sf. Ioan Botezătorul”, pe care n-a apucat s-o vadă sfințită, decedând la 18 aprilie 1937, aici fiind înmormântați Episcopii Ioan Stroia (1865-1937), Policarp Morușca (1883-1958) și Veniamin Nistor (1886-1968); din 1990, aici – Schitul Sf. Lazăr, de maici, Mănăstirea „Nașterea Sf. Ioan Botezătorul” fiind mutată în „Valea Popii”, la 1,5 km de oraș; f) a contribuit, pe baza unei experiențe de peste zece ani, la elaborarea *Legii pentru organizarea clerului militar*, din 22 martie 1937, în temeiul căreia, cu unele modificări, Episcopia Armatei Române a funcționat până în anul 1948, când a avut loc desființarea acesteia, potrivit *Decretului nr. 177 pentru regimul general al cultelor* din 4 august 1948, art. 58-61; g) se adaugă unele reparații la Catedrala episcopală și la pavilioanele administrative aferente, știut fiind faptul că ridicarea Catedralei Încoronării de la Alba Iulia s-a făcut în timp scurt și în unele părți superficial, cu scopul de a fi gata pentru serbarea Încoronării Regelui Ferdinand I și a Reginei Maria la data de 15 octombrie 1922.

Se poate afirma că aceste realizări înfăptuite în vremea chiriarhatului de 12 ani al Episcopului dr. Ioan Stroia au creat un suport organizatoric și material necesar la funcționarea Episcopiei Armatei Române în acel timp istoric interbelic. Este drept, nu la nivelul și amploarea cu care s-a mani-

festat succesorul său, în alte condiții istorice, inclusiv cele de război, Episcopul dr. Partenie Ciopron. Oricum, terenul

Dr. Ioan Stroia (1865-1937), profesor la Seminarul Teologic-Pedagogic „Andreian” din Sibiu, în anii 1894-1901.

organizatoric și material pe care acesta și-a dezvoltat rapid programul său coerent și unitar de afirmare a Episcopiei Militare nu a fost unul gol, lipsit de efecte benefice.

Episcopul dr. Ioan Stroia s-a născut la 20 ianuarie 1865 în localitatea Cacova (azi Fântânele), comitatul Sibiu (azi jud. Sibiu), din părinți economi, Ioan și Dobra, adică tatăl preot. A urmat clasele primare (patru) în comuna natală, până la vârsta de 11 ani, când văzând părinții că are atragere spre carte, s-au decis să-l lase să studieze. Șase clase gimnaziale (1879-1885 – n.n.) a studiat la gimnaziul evanghelic lutheran din Sibiu, iar a VII-a și a VIII-a clasă gimnazială, le-a făcut la gimnaziul român din Brașov (liceul ortodox român „Andrei Șaguna” din Brașov, 1885-1887 – n.n.), unde în 1887 a depus examenul de maturitate (bacalaureat – n.n.). Avea 22 de ani. În Autobiografia sa (din anul 1929) relatează: *Studiile teologice le-am ascultat la Institutul teologic Andreian din Sibiu în anii*

1887-1890. *La Mitropolia din Sibiu mi-am făcut apoi, în 1890, și examenul de calificare (licență – n.n.).* În Monografia sa, Eusebiu Roșca precizează: *Conform dorinței părinților a intrat apoi în seminarul „Andreian”, ca să se pregătească pentru preoție, fapt, în opinia noastră, firesc, când, băiat fiind, provii dintr-o familie preoțească.*

După absolvirea cursurilor teologice la Sibiu, în toamna anului 1890, tânărul Ioan Stroia s-a înscris la Universitatea din Jena, luându-și ca materii de studiu Pedagogia, Istoria și Geografia, unde a funcționat trei semestre (1890/1891, 1891, 1891/1892), conform precizărilor lui Eusebiu Roșca, când s-a mutat la Lipsca (azi Leipzig). În Lipsca – arată Episcopul dr. Ioan Stroia în Autobiografia sa – *am luat parte și la cursurile lucrului manual pentru școală, primind diplomă de maestru în lucru manual de lemn (tâmplărie) și fier (mecanic) pentru școlile normale (pedagogice – n.n.).*

Potrivit lui Eusebiu Roșca: *După terminarea acestuia (cursului de lucru manual de la Universitatea din Lipsca – n.n.) s-a înscris la Universitatea din Budapesta, în vederea obținerii unui stipendiu de la Consistoriul arhiepiscopesc. Neprimind stipendiul, după un semestru (1892 – n.n.), în toamna anului 1892 s-a reîntors la Jena, unde a completat printr-o lucrare despre filosofia lui Herbart, prezentată la seminarul filosofic, la stipendiul „Mende”, care i s-a și conferit în suma de 400 mărci. Totodată i s-a conferit și un loc liber la masa studenților (Freitich).*

Potrivit aceleiași surse: *La această Universitate (cea din Jena – n.n.) și-a făcut și doctoratul, în decembrie 1893 (avea aproape 28 de ani – n.n.), admis pe baza tezei Theodor Waitz's Sistem der Erziehung, pe care a tipărit-o la Sibiu în anul următor, 1894.*

Cu studiile universitare încheiate, inclusiv doctoratul – în filosofie, pedagogie și istorie –, cum afirmă în amintita *Scurtă prezentare a vieții noastre*, Autobiografia sa, din 1929, se înapoiază la Sibiu, unde, potrivit aceleiași ultimă sursă: *Am fost aplicat ca practicant (administrativ – n.n.) în biroul Consistoriului până la 1 septembrie 1894, când a urmat numirea mea ca profesor suplinitor, iar mai târziu, în 1896, după depunerea examenului de capacitate, am fost ales și instituit ca profesor definitiv pentru istorie și teologia morală la Institutul teologic Andrean din Sibiu.* Eusebiu Roșca, în Monografia sa, oferă date exacte pentru această perioadă, 1894-1901, cât a durat profesoratul dr. Ioan Stroia, astfel: profesor suplinitor (în text: suplent) de la 1 septembrie 1894 la 8 octombrie 1896 când a fost numit profesor provizoriu (în text: profesor provizor) la secțiunea teologică (istorie bisericească și teologia morală); pentru ca în 13 iulie 1899 Consistoriul să îl numească profesor definitiv.

Anul 1899 este anul căsătoriei dr. Ioan Stroia, de 34 ani, în data de 12 august 1899, cu domnișoara Veturia Ivan, de 18 ani, născută în anul 1881, în comuna Săliște, jud. Sibiu, cu care a avut doi copii. Veturia Stroia avea să treacă la Domnul în anul 1920, în vârstă de 39 ani, după 21 ani de căsnicie. Veturia Stroia, născută Ivan, era fiica preotului Ivan Nicolae (1855-1936), care din 1921 până la moarte va fi cel dintâi eparhiot al noii Episcopii a Vadului, Feleacului și Clujului.

Pentru tânărul dr. Ioan Stroia, perioada sibiană, de profesorat, 1884-1901, a fost una rodnică, în sensul că a pus în evidență reale calități pedagogice și dorința fermă de afirmare profesională specifică vârstei ce o avea. A nimerit însă într-o perioadă frământată, legată de procesul memoran-

diștilor, desfășurat la Curtea de Juri din Cluj, unde, la 25 mai 1894, după trei săptămâni de judecare, un număr de 14 fruntași memorandiști au fost condamnați la închisoare de stat (politică), de la 2 luni la 5 ani, și întemnițați la Seghedin și la Vaș, între care și profesorii de la Institutul teologic Andrean, dr. D.P. Barcian (2 ani și jumătate) și D. Comșa (3 ani), ambii trimiși la Vaș. În aceste condiții dramatice Consistoriul Arhiepiscopesc a numit pe dr. Ioan Stroia profesor suplinitor, începând cu data de 1 septembrie 1894.

În anii profesoratului său la Sibiu, dr. Ioan Stroia a fost activ pe tărâm publicistic, ca și colegii săi de la Institutul teologic, mai ales că din anul școlar 1884/1885 a început tipărirea *Anuarului* acestei instituții de învățământ teologic și pedagogic. În anul 1896 (*Anuarul* nr. XII, 1895/1896, pp. 3-51) dr. Ioan Stroia publică studiul, un autentic tratat, *Momente etice din Cuvântarea lui Iisus Hristos de pe Munte*. Pentru ca în anul 1901 (*Anuarul* nr. XVII, 1900/1901, pp. 3-43) să tipărească studiul *Idealuri morale (Priviri istorice)*.

Potrivit informațiilor lui Eusebiu Roșca, în 4 decembrie 1900, dr. Ioan Stroia a fost ales protopresbiter al tractului (tract=ținut; arhaism – n.n.) Săliște, iar la 5 februarie 1901 a fost întărit în această funcție de protopop de săliște de Consistoriul Arhiepiscopesc, funcție ce o va purta până la 1 iulie 1908, când a fost ales și apoi întărit ca protopresbiter al Sibiului.

Instalarea noului paroh și protopresbiter de Săliște dr. Ioan Stroia s-a săvârșit duminică 25 februarie 1901. „Telegraful Român” din 3/16 martie 1901 i-a consacrat un amplu reportaj, cu inclusiv cuvântul de instalare (după Sfânta Liturgie), actul de introducere în postul de protopresbiter și o vibrantă *Rugăciune* pentru noua sa misiune încredințată de Biserică.

De precizat că dr. Ioan Stroia a sosit la Săliște în după amiaza zilei de sâmbătă, 24 februarie 1901, fiind așteptat la gară de notabilitățile tractului Săliște. A venit cu soția Veturia Stroia și însoțit de asesorul consistorial Nicolae Ivan, viitorul Episcop al Vadului, Feleacului și Clujului, socrul noului paroh și protopresbiter de Săliște. Un alai de 30 trăsuri, în sunet de clopote, a străbătut drumul de la gară până în piața localității, unde s-au ținut cuvântările de bun venit ocazionale.

În predica de instalare, rostită în spațioasa biserică din Săliște, arhiplină, dr. Ioan Stroia a spus între altele: *Pășesc pe pragul unei noi vieți [...] N-am venit între voi să mă înalț și să mă preamăresc pe mine, căci unde până acum am lucrat, pentru acest scop poate mai bun prilej aș fi avut, ci am venit să lucrăm pentru voi și pentru ținutul în care m-am născut.* Iar în *Rugăciunea* cu care s-a încheiat ceremonia de instalare dr. Ioan Stroia a spus: *Întărește-ne în virtuțile strămoșești și fă ca să înțelegem cu toții glasul timpului care ne cheamă la lucrare armonică pentru a săvârși lucruri frumoase și Ție, Doamne, bineplăcute.*

Ca paroh și protopop de Săliște, în anii 1901-1908, dr. Ioan Stroia s-a dovedit a fi vrednic de misiunea încredințată, realizările pe acest tărâm fiind importante, atenția concentrându-se asupra școlilor primare din ținut, care, așa cum aprecia în Autobiografia din anul 1929, au fost *de o cardinală însemnătate nu numai culturală, ci mai ales națională*. În acest scop a ctitorit școala din Săliște, existentă și astăzi, ca și cea din Toparcia, a alcătuit, împreună cu învățătorii din Săliște, cu Dumitru Lăpădat și Iuliu Crișan, în 1906, un *Abecedar* și în anii următori cărțile de citire pentru toate clasele primare

ș.a.m.d.

Dr. Ioan Stroia avea 43 de ani, în 1908, când a fost ales preot la Catedrala din Sibiu (aceasta se construise în anii 1902-1906 sub supravegherea asesorului consistorial Nicolae Ivan) și protopop al Sibiului, funcție în care va activa până la începutul anului 1919, când Vasile Goldiș, în calitatea sa de ministru secretar de stat pentru Transilvania (17 decembrie 1918-12 septembrie 1919) în guvernul Ion I.C. Brătianu (29 noiembrie 1918 st.v.-12 septembrie 1919 st.n.) i-a propus și a acceptat funcția administrativă de Inspector responsabil Revizor Școlar al județului Sibiu, rămânând și protoiereu. A revenit la îndeletnicirile preoțești în anul 1923, când a ocupat postul (vacant) de asesor (consilier) la Consistoriul Arhiepiscopozan din Sibiu, funcție pe care o va deține până în 1925, când Sf. Sinod l-a ales în demnitatea de Episcop al Armatei Române, fiind preot văduv (din 1920), urmând toate etapele impuse de o astfel de demnitate: intrarea în cinul monahal, primirea rangului de arhimandrit, hirotonia întru arhieru, investirea regală, instalarea ca episcop militar. În ședința din 20 mai 1925 Sf. Sinod l-a ales în postul vacant de Episcop Militar – Inspector al Clerului Armatei pe Protoiereul dr. Ioan Stroia, consilier arhiepiscopozan în Sibiu, întrucât a întrunit 19 voturi pentru (bile albe) din 21 voturi exprimate. Contracandidați: Iconom Stavrofor Vasile Pocitan (19 voturi pentru din 21 exprimate); Preot Vespasian Răuți, exarh, din Rădăuți (18 voturi pentru din 21 exprimate). Toți trei candidații au întrunit majoritatea legală de voturi, fiind declarați aleși. Majestatea Sa Regele Ferdinand I, în conformitate cu prevederile legale, l-a desemnat ca Inspector al clerului militar, cu titlul „Episcop de Alba Iulia”, pe Protopopul dr. Ioan Stroia.

Fără îndoială, cuvântarea rostită de Episcopul dr. Ioan Stroia la investirea regală ce s-a săvârșit de către Regele Ferdinand I, în 20 iunie 1920, la Palatul Peleş – Sinaia, este și astăzi impresionantă. Între altele noul episcop militar a spus: *Experiența ce am câștigat în practica îndelungată, dar mai ales convingerile mele religioase despre adevăratul rost al vieții, patriotismul și dinasticismul adânc săpat în inima mea, sper că-mi vor da nu numai priceperea, ci și râvna neobosită de a propovădui cu vreme și fără vreme ostașilor Majestății Voastre frumoasele virtuți strămoșești și ostășești, dragostea de steag și o neclintită credință în Regele lor, și voi putea năzui ca și clerul mie supus să stăruie neîntrerupt și să fie animat de această sfântă datorie, care ne-o impune nu numai legea clerului, ci și chemarea noastră preoțească.*

În răspunsul M.S. Regelui Ferdinand I, acesta a precizat: *Armata este scutul de apărare al țării, și dacă pregătirea sa tehnică are o mare însemnătate, întărirea ei sufletească este chezașia cea mai puternică de statornicie în ceasurile de supremă încercare. Pentru a adăuga imediat: Programul de activitate, pe care ni l-ai desfășurat astăzi, este plin de înțelepciune și de cald patriotism și sunt sigur că vei continua cu vrednic munca devotată a Prea Sfințitului Justinian.*

Așadar, la vârsta de 60 de ani Protoiereul dr. Ioan Stroia era investit cu demnitatea de Inspector al clerului Armatei Române – Episcop de Alba Iulia, demnitate ce o va purta până la decesul său, survenit la 18 aprilie 1937, în Alba Iulia, la împliniți 72 ani. A fost înmormântat în cimitirul Mănăstirii Sf. Ioan Botezătorul (azi Schitul Sf. Lazăr), ctitorită de el, la circa 2 km în partea de vest a orașului Alba Iulia. Succesorul său în scaunul episcopal al Episcopiei Militare cu sediul în Catedrala Încoronării din Alba Iulia, dr. Partenie Ciopron, în

anii 1938-1947, va săvârși anual slujba parastasului arhieresc la mormântul celui care a fost Episcopul dr. Ioan Stroia, ca semn de creștinească prețuire a predecesorului său.

În editorialul *Trei ani*, nesemnat, dar mai ales în amplul articol *Trei ani de rodnică păstorire*, tipărite în revista „Arma Cuvântului”, Protopopul colonel Ioan Dăncilă face un adevărat rechizitoriu la adresa Episcopiei Militare și a episcopilor ce au condus-o de la începutul acesteia până la 1 octombrie 1937, când frăiele instituției bisericesti și militare au fost preluate de Episcopul dr. Partenie Ciopron. Între altele, afirmă: *Până la alegerea P.S. Sale, Episcopia a avut doi conducători, figuri venerabile și vrednice de toată considerațiunea pentru trecutul lor, dar prea înaintați în vârstă pentru a putea face față cerințelor militare, din care cauză Episcopia Militară era aproape inexistentă. De aceea, putem spune, fără să greșim, că P.S. Partenie Ciopron este primul Episcop Militar în înțelesul adevărat al cuvântului. Tânăr (avea 41 de ani în 1937 – n.n.), destoinic, bine pregătit, cu prestanță, așa cum se cere unui militar [...]”.* Pentru ca să afirme tranșant la adresa Episcopului dr. Ioan Stroia:

Fără avânt și fără directive bine gândite, preoțimea Armatei în frunte cu un lerarh sensibil și foarte cumsecade, dar complet absent din angrenajul problemelor ce frământau sufletul oștirii vegeta, căutând fiecare să muncească așa cum îi trece prin minte [...] Nimeni și niciodată nu ne-a adunat pentru a ne schimba vederile, pentru a ne îndrepta greșelile, apoi pentru a ne fixa un program comun de muncă și de realizări pe teren. Făcea observația:

O legătură camaraderească mai caldă între membrii oștirii nu se putea încheia, din două motive. Întâi: Ne lipsea un organ de afirmare și de propagandă a bunelor noastre intențiuni (se referea la revista „Arma Cuvântului”, al cărei prim număr a apărut în luna mai 1940, deși fusese anunțată de Episcopul dr. Partenie Ciopron în Scrisoarea pastorală din 20 noiembrie 1937 – n.n.). Pro secundo: Corpul ofițeresc nu putea nutri simpatii pentru o tagmă beneficiară în cadrele oștirii, care, fără nicio limită de vârstă în ceea ce privește trecerea în rezervă din oficiu – dăinuia în activitate cu elemente între 70 și 80 ani (referire expresă la adresa Episcopului dr. Ioan Stroia, care a trecut la Domnul în vârsta de 72 ani – n.n.).

Între concluzii, și aceasta, cu eroarea aferentă:

Slabi spiritualicește în afară, aproape inexistenți materialicește la centru, ajunsese la un moment dat în trista situație ca organele de drept să pună problema dacă mai are nevoie Armata de noi. Adăuga imediat: Și într-adevăr s-a întocmit o lege care ne lua toate drepturile și gradele ofițerești, punându-ne într-o situație egală cu desființarea. Această lege a și fost sancționată și urma să fie pusă în aplicare.

Sunt multe acuzațiile pe care Protopopul colonel Ioan Dăncilă le aduce Episcopului dr. Ioan Stroia în articolul deja citat *Trei ani de rodnică păstorire* din revista „Arma Cuvântului”. Între acestea și faptul că Episcopul dr. Partenie Ciopron nu a găsit în reședința Episcopală nici un scaun sau măcar un pat în care să se odihnească. Aceasta după 12 ani de existență a Episcopiei Militare cu 2 foști titulari la cârmă. Poate prea dură și inexactă această exprimare. Însuși Episcopul dr. Partenie Ciopron relatează acest fapt, la 20 octombrie 1937, în scrisoarea sa către Mitropolitul Visarion Puiu, la Cernăuți: *Reședința episcopală, deși nouă, dar pentru că s-a făcut pripit, are nevoie de reparațiuni radicale. Tot asemenea și Catedrala. Reședința este goală, dar absolut goală. Nu există nici un cuier*

*unde să-ți pui haina. Am împrumutat de la un regiment un pat pe care să dorm. Pe acest pat simplu de cazarmă l-am poftit și a dormit și Î.P.S. Patriarh (dr. Miron Cristea, când, la 18 octombrie 1937 a participat, alături de M.S. Regele Carol al II-lea la festivitățile consacrate comemorării martirilor Horia, Cloșca și Crișan – n.n.). **Tot mobilierul reședinței a fost luat de ficele răposatului episcop, înainte de moartea sa** (subl. n.).*

Într-adevăr, ficele Episcopului dr. Ioan Stroia – Mioara, căsătorită cu dr. Flaviu Vilt și Viorica, căsătorită cu dr. Cornel Manta, poate și rudele Duțu Vilt, Nicu Manta, Nelu Manta, preot Manta, precum și Dan Stroia și Vasile Stroia, frate și moș s-au dovedit lacome peste așteptări.

La inițiativa Episcopului Nicolae Ivan (1855-1936), cel dintâi chiriarh al renăscutei Eparhii a Vadului, Feleacului și Clujului, ales la 28 septembrie 1921 și instalat la 19 decembrie 1921, apare la Cluj săptămânalul „Renașterea”, organul oficial al eparhiei. Cine răsfoiește paginile acestei publicații, cu precădere în anii 1925-1935, va întâlni destul de des numele Episcopului dr. Ioan Stroia, ca arhiereu mandatat de Episcopul Nicolae Ivan să sfințească diferite biserici noi sau renovate din eparhie, dar și să se întâlnească cu militarii din diferite garnizoane (Cluj, Zalău, Bistrița, Oradea), unde a sfințit și capelele militare realizate prin grija preoților militari activi din subordine. Se pune în evidență, în perioada amintită, 1925-1935, numărul mare de biserici de mir (circa 20) pe care le-a sfințit, mandatat de Episcopul Nicolae Ivan, în subordinea căruia nu era ca Episcop militar, ci doar în calitate sa de ginere, din 1920 rămas văduv.

De remarcat este întâlnirea Episcopului militar dr. Ioan Stroia cu militarii din garnizoana Cluj, în data de 21 noiembrie 1925, dar și în ziua următoare. Le-a vorbit ostașilor despre *refacerea morală individuală, ca singura forță care dă tărie unui stat național*, iar morala evanghelică este cea mai puternică armă în acest scop. *Prin bogăția sufletului vostru – se adresa Vlădica Oștirii militarilor prezenți – va fi bogată țara, prin tăria morală se va construi marea țară clădire a viitorului neamului nostru.*

În zilele de 25 și 26 noiembrie 1925, Episcopul dr. Ioan Stroia s-a aflat în mijlocul militarilor din garnizoana Zalău. În ziua de 26 noiembrie 1925, în cazarma Batalionului 7 Vânători de Munte, împreună cu confesorul garnizoanei a celebrat serviciul divin obișnuit în aceste împrejurări, cu sfințirea apei și stropirea cu agheazmă a trupei. În predica ce a urmat, Vlădica Armatei a amintit celor prezenți că *însușirile sufletești care au caracterizat în toate timpurile pe ostașul român au fost: credința, speranța și dragostea față de Dumnezeu; iubirea de limbă, lege și glia strămoșească, în apărarea căreia antecesorii noștri și-au vărsat sângele din belșug. Din aceste jertfe a răsărit frumoasa și bogata noastră patrie – România întregită.*

În aceeași zi, în sala de conferințe a cazarmii Batalionului 7 Vânători de Munte, Episcopul dr. Ioan Stroia a stat de vorbă distinct doar cu ofițerii, cerându-le acestora să fie exemple de buni creștini pentru ostași, întrucât necredința și indiferența religioasă a sporit în sânul ofițerilor Armatei Române. Le-a amintit acestora că *în trecut, când eram sub stăpâniri străine, numai această credință ne-a ținut limba și ființa noastră de români, iar în viitorul necunoscut numai ea poate fi steaua conducătoare.*

În continuare, Episcopul dr. Ioan Stroia a dăruit pentru biblioteca ostașilor un set de 15 cărți cu conținut moral-religios și pe teme de istorie. În final, a vizitat biserica militară,

aflată în construcție.

La Bistrița, în cazarma Divizionului 4 Tunuri de Munte, în data de 8 noiembrie 1935 – sâmbătoarea Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil – a avut loc o impresionantă manifestare religioasă, cu participarea Episcopului dr. Ioan Stroia, în cadrul căreia s-a sfințit capela militară, realizată prin strădania confesorului garnizoanei, preot căpitan Oniga Pompei. Au asistat la ceremonie generalii Iacobici și Savu, comandanți de unități din garnizoană, corpul ofițeresc, trupa și un mare număr de invitați, inclusiv reprezentanții tuturor confesiunilor religioase din oraș (lutheran, reformat, etc.). După slujba de sfințire a capelei militare, cu fastul cuvenit s-a oficiat și Te-Deumul pentru ziua onomastică a Marelui Voievod Mihai, moștenitorul Tronului. În predica rostită cu acest prilej Episcopul dr. Ioan Stroia *a evocat fapte concrete din viața neprihănită a poporului românesc, care s-a menținut și s-a ridicat în fața lumii și a popoarelor civilizate prin puterea credinței.* Apoi, la cercul militar a avut loc un dejun în cinstea participanților și invitaților la festivitate. Episcopul dr. Ioan Stroia l-a distins cu brâul roșu în gradul de protopop onorific pe confesorul garnizoanei, preot căpitan Oniga Pompei, și a acordat diplome de onoare generalilor Iosif Iacobici și Cornel Savu, din partea Episcopiei Militare, precum și comandantului Divizionului 4 Tunuri de Munte, colonel Petre Orleanu, altor ofițeri și invitați prezenți la festivitate.

Ales de Sfântul Sinod în ședința din 20 mai 1925, hirotonit arhiereu la 14 iunie 1925, numit prin Înaltul Decret Regal nr. 2008 din 16 iunie 1925, investit de Regele Ferdinand I la 20 iunie 1925, Episcopul dr. Ioan Stroia, în gradul militar de General de Brigadă, la venirea sa ca Vlădică a Armatei Române, avea în subordinea directă o *armată* de circa treizeci de preoți militari activi. *Anuarul ofițerilor activi ai Armatei Române pe anul 1926/1927*, tipărit în 1926, la secțiunea clerul militar, consemna: 1 inspector al clerului militar (Episcop militar „de Alba Iulia” – dr. Ioan Stroia); 1 preot locotenent-colonel (Serafim Iosif); 2 preoți maiori (Hociotă Ilie; Dăncilă Ioan); 27 preoți căpitani; total 30 preoți militari activi și 1 episcop. Dintre preoții cu gradul de căpitan: 3 preoți erau de la data de 1 noiembrie 1924; 8 preoți erau de la data de 1 aprilie 1925; 3 preoți erau de la data de 1 mai 1926. Așadar, 27 de preoți militari activi încadrați în structurile militare (regimente/garnizoane), în urma examenelor de admitere conform Legii privitoare la organizarea clerului militar, erau din vremea Episcopului Justinian Teculescu.

Potrivit *Anuarului ofițerilor activi ai Armatei Române pe anul 1940*, la secțiunea clerul militar – preoți căpitani, erau nominalizați 47 preoți militari activi, din care 25 preoți erau încadrați în structurile militare până la data de 1 decembrie 1935, deci sub episcopatul dr. Ioan Stroia. Cei 22 preoți militari activi, căpitani, prevăzuți în *Anuarul* pe anul 1940, au fost încadrați în structurile militare în timpul episcopatului dr. Partenie Ciopron, în urma primelor două concursuri de admitere, astfel: 13 preoți la 8 iunie 1939, 9 preoți la 1 februarie 1940. Vor urma încă trei concursuri de admitere (cu încadrările aferente la: 15 noiembrie 1940; 15 iunie 1941; 1 decembrie 1943), ce au sporit numărul preoților militari activi la peste o sută, condițiile de război impunând cu precădere acest fapt.

Aceste precizări sunt de natură să sublinieze faptul că toți cei trei episcopi militari în exercițiu s-au preocupat (în limita alocațiilor bugetare oferite!) de sporirea numărului preo-

ților militari activi, știindu-se faptul că la începutul activității Episcopiei militare, aceasta a funcționat cu doar trei preoți militari activi: *Serafim Iosef*, preot locotenent-colonel de la 1 mai 1918; *Hociotă Ilie*, preot militar maior de la 1 ianuarie 1919, provenit din armata austro-ungară, unde a fost preot căpitan de la 10 octombrie 1912; *Dăncilă Ioan*, preot maior de la 1 ianuarie 1920, provenit din armata austro-ungară, unde a fost preot căpitan de la 2 iunie 1915, el fiind hirotonit preot la 12 septembrie 1910, când avea 21 de ani. Deși Legea privitoare la organizarea clerului militar din 6 august 1921 prevedea preot militar activ la fiecare regiment, prevederea nu a putut fi respectată din motive de ordin bugetar. Modificările survenite în Legea pentru organizarea clerului militar din 22 martie 1937, aflată în analiză încă din 1935/1936, au vizat cu precădere și acest aspect financiar.

Fără îndoială, documentul cel mai important elaborat sub chiriarhatul Episcopului dr. Ioan Stroia rămâne *Instrucțiunile provizorii asupra serviciului religios în timp de pace și în timp de campanie*, tipărit în 1931, sub egida Marelui Stat Major al Armatei Române. De precizat că în acea perioadă istorică, după reorganizarea unitară a României în urma războiului din anii 1916-1919 și Conferința de Pace de la Paris din anul 1919, care a consfințit pentru statul român hotărârile Marii Uniri din anul 1918, Marele Stat Major al Armatei Române a cerut structurilor din subordine, inclusiv Inspectoratului Clerului Militar elaborarea unor acte normative (regulamente, instrucțiuni, etc.) care să generalizeze experiența dobândită în campaniile militare ce au avut loc și să realizeze pe cât posibil o unitate de doctrină pentru apărarea țării într-un eventual conflict armat.

Drept urmare, elaborarea Instrucțiunilor amintite de către Inspectoratul Clerului Militar – structură în subordinea Marelui Stat Major al Armatei Române – nu este un act singular, izolat, fapt pus în evidență și de prezența unui delegat al Marelui Stat Major, în persoana colonelului H. Dumitriu, care a asistat din punct de vedere stat-majoristic procesul elaborării acestor Instrucțiuni. Comisia de elaborare a fost formată din: Președinte: Episcop General de Brigadă Dr. Ioan Stroia, Membrii: Preot Colonel Serafim Iosef; Preot Maior Ioan Dăncilă.

Este lesne de sesizat că cei doi membri ai comisiei de elaborare, îndeosebi preotul maior Ioan Dăncilă, aveau experiență în desfășurarea activității pastorale în condiții de campanie și nu numai. Preotul colonel Serafim Iosef (născut la 27 iulie 1871), avea, în 1931, 60 de ani, iar Preotul maior Ioan Dăncilă (născut la 2 iunie 1889), avea, în 1931, 42 ani, și o bogată experiență militară și confesională ca preot militar mobilizat în armata austro-ungară, pe frontul din Galiția îndeosebi, dar și în cel italian, unde a însoțit regimentele românești din armata imperială.

Republicăm integral aceste Instrucțiuni, pentru prima dată după 1931, întrucât, elaborate în conformitate cu Legea privitoare la organizarea clerului militar din 6 august 1921 și

cu Regulamentul aferent din 1924, au stat la baza activității practice a preoților militari pe întreaga perioadă 1931-1948, până la desființarea Episcopiei Militare, adică 17 ani, inclusiv în anii de război 1941-1945, când rapoartele periodice ale preoților militari activi aflați pe front, urmau, cu detaliile aferente, prevederile acestor instrucțiuni.

De precizat că Instrucțiunile includeau și experiența dobândită de preoții ce au compus Serviciul Religios al Armatei din anii 1916-1918, de sub conducerea Protopopului Constantin Nazarie, profesor universitar de teologie morală la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității din București. În acest sens, nu întâmplător Preotul Lungulescu Dumitru (născut la 14 mai 1866), mobilizat în campania anilor 1916-1918, preot căpitan de la 1 ianuarie 1925, a alcătuit o amplă lucrare *Rolul preotului militar în timp de pace și în război*, tipărită la Craiova, în 1933, în calitatea sa de Șef al Serviciului Religios al Corpului 1 Armată.

Instrucțiunile amintite includ 14 capitole, dispuse în *Partea I. Îndatoririle preoților militari în timp de pace* (cap. 1-7) și în *Partea a II-a. Îndatoririle preoților militari în campanie* (cap. 8-14). Se adaugă două anexe, importante sub aspect practic (înmormântări, obiectele la cultul divin, capela de campanie, etc.). Mai precizăm – așa cum cititorul va sesiza lesne – că materia Instrucțiunilor a fost structurată pe 70 puncte, cu mențiunea la ultimul punct că: *Aceste Instrucțiuni completează dispozițiunile din Regulamentul Legii Clerului militar sancționat prin Înalt Decret Regal nr. 1970 din 18 iunie 1924.*

Cât privește conținutul Instrucțiunilor sugerăm cititorului să lectureze atent capitolul VI. *Capele (Biserici) de campanie*, extrem de important întrucât în lada respectivă (un astfel de exemplar se află la Muzeul Militar Național „Ferdinand I”, București) sunt toate cele de trebuință pentru ca preotul militar să săvârșească Sfânta Liturghie oriunde, inclusiv în câmp deschis.

Moartea Episcopului dr. Ioan Stroia s-a săvârșit, conform ferparului – fluturaș tipărit de familie – în dimineața zilei de duminică 18 aprilie 1937, la orele 04.00, fiind înmormântat în ziua de marți, 20 aprilie 1937, ora 09.00, la Mănăstirea „Sfântul Ioan Botezătorul” din Alba Iulia, ctitorită de el. La 20 ianuarie 1937 împlinise 72 de ani, iar la 31 august 1937 urma să fie scos la pensie din oficiu pentru limită de vârstă, conform art. 4 din *Legea pentru organizarea clerului militar* intrată în vigoare la 22 martie 1937.

Personalitatea Episcopului dr. Ioan Stroia, ca episcop al Armatei Române, rămâne în șirul ierarhilor de seamă ai Bisericii Ortodoxe Române. Succesorul său în scaunul episcopal de la Alba Iulia, Episcopul dr. Partenie Ciopron a săvârșit anual slujba parastasului de pomenire a vrednicului de pomenire Episcop dr. Ioan Stroia, chiar la mormântul acestuia din incinta Mănăstirii „Sfântul Ioan Botezătorul” din Alba Iulia (azi Schitul „Sf. Lazăr”), ctitorită în anul 1937, fără să fi avut prilejul să o vadă sfințită.

NOTE

- 1 Ioan Stroia, *Scurtă descriere a vieții noastre* (datată 1 septembrie 1929), în Arhiva Sfântului Sinod (în continuare A.S.S.), fond Arhieriei, dosar nr. crt. 23/1923-1926, f. 295; Eusebiu Roșca, *Monografia institutului teologic pedagogic „Andreian” al Arhidiecezei greco-ortodoxe române din Transilvania*, Sibiu, f.e., 1911, p. 107. Mai multe lucrări de dată relativ recentă precizează asupra nașterii Episcopului dr. Ioan Stroia, că acesta s-a născut „într-o familie de țărani din Fântânele (fost Cacova), jud. Sibiu”, fapt, evident, eronat.
- 2 Am citat după Eusebiu Roșca, *Op. cit.*, dat fiind faptul că este, în 1911, unde se precizează: „Clasele liceale (I-VI) le-am făcut la liceul evanghelic (săseșc) din Sibiu, iar clasa VII și VIII liceală, precum și examenul de bacalaureat la liceul ortodox român «Andrei Șaguna» din Brașov”.
- 3 Ioan Stroia, *Scurtă descriere a vieții noastre...*, f. 295.
- 4 Eugen Roșca, *Op. cit.*, p. 107.
- 5 În lucrarea sa, Ion Rusu Abrudeanu, *Înalt Prea Sfinția Sa Patriarhul României Dr. Miron Cristea. Omul și faptele*, vol. I, București, Editura Cartea Românească, 1929, p. 357, în subcapitolul *Actualul episcop militar Dr. Ioan Stroia*, precizează că acesta a terminat „studiile teologice în Seminarul Andreian din Sibiu, în anii 1887-1890, deodată cu actualul Patriarh” (s.n.), fapt nu lipsit de importanță în ascensiunea sa ecleziastică, ce și acela al înrudirii sale (ginere, din 1899) cu Episcopul Nicolae Ivan al Clujului.
- 6 Ioan Stroia, *Scurtă descriere a vieții noastre...*, f. 295.
- 7 Eusebiu Roșca, *Op. cit.*, p. 108.
- 8 *Ibidem*.
- 9 Titlul complet al tezei de doctorat este: *Theodor Waitz's System der Erziehung. Darstellung und Beurteilung desselben im Anschluss seiner „Allgemeinen Pädagogik” mit besonderer Berücksichtigung der etischen Grundlagen sowie des Werhältnisses zu Herbart* (Sistemul educației de Theodor Waitz. Descrierea și aprecierea acestuia în legătură cu a sa „Pedagogică generală” cu referire deosebită la fundamentele etnice ca și la raportul cu Herbart).
- 10 Ioan Stroia, *Scurtă descriere a vieții noastre...*, f. 295.
- 11 Eusebiu Roșca, *Op. cit.*, p. 108.
- 12 Cf. *Foaia matricolă*, în Arhivele Militare Române (în continuare A.M.R.), fond 3042, dosar nr. crt. 1, f. 2 (Registru Foi matricole – Preoți bătrâni). Vezi și Sebastian Stanca, *Episcopia ortodoxă română a Vadului, Feleacului și Clujului (1919-1929)*, Cluj, f.e., 1930, unde la cap. IV. *Biografia P.S.S. Episcopului Nicolae Ivan (1855-1936)*, se consemnează exact: „În toamna anului 1877 a fost ales învățător în Săliște, în care calitate a funcționat până la 1884 (...). În anul 1880 s-a căsătorit, dar după un an de fericită căsnicie a rămas văduv. Din această căsnicie s-a născut fiica Veturia (soția de mai târziu a protopopului dr. Ioan Stroia, azi episcop militar, reposată în iunie 1920)”, p. 51.
- 13 Motivul condamnărilor: publicarea Memorandum-ului, elaborat în 1892 de frunțașii Partidului Național Român și prezentat în mai 1893 Curții de la Viena de o delegație formată din 300 români în frunte cu dr. Ion Rațiu. Împăratul Franz Iosef I, care nu a primit delegația, a remis textul Memorandum-ului guvernului de la Budapesta, unde a stat închis în sertar până în anul 1919, când Armata Română a ajuns la Budapesta. Publicarea textului Memorandum-ului (privitoare la drepturile românilor din Imperiul Austro-Ungar) a zguduit cancelariile de la Viena și Budapesta. Ca urmare: procesul de la Curtea de Juri de la Cluj. Preotul Vasile Lucașiu a primit 5 ani închisoare de stat (politică), dr. Ion Rațiu – 2 ani, G. Pop de Băsești – 1 an ș.a.m.d. Vezi detaliile în literatura istorică consacrată Memorandum-ului. Pentru informații rapide, vezi Lucian Predescu, *Enciclopedia României. Cugetarea*, 1940, ediție anastatică, București, 1999, p. 539.
- 14 Vezi pentru aceasta și Ion Rusu Abrudeanu, *Op. cit.*, p. 357.
- 15 Biblioteca Academiei Române nu posedă nici un exemplar din amintitele Anuare ale Institutului teologic pedagogic din Sibiu, ci doar cele începând cu anul 1924/1925 – 1948/1949 și seria nouă 2000/2001. În schimb posedă teza de doctorat *Theodor Waitz's Sistem der Erziehung*, Harmannstadt, 1894, IV+91 p. Cota B.A.R.: II 154.276, precum și *Momente etice din Cuvântarea lui Iisus Christos de pe Munte*, Sibiu, 1896, 52 p. Cota B.A.R.: II 154.353. Mai posedă și câteva manuale pentru școala primară, între care un *Abecedar*, ediția a VIII-a, Cluj, 1924, 84 p. Cota B.A.R.: I 70.080.
- 16 Eusebiu Roșca, *Op. cit.*, p. 108.
- 17 „Telegraful Român”, anul XLIX, nr. 24, Sibiu, 3/16 martie 1901, pp. 97-98.
- 18 Ioan Stroia, *Scurtă descriere a vieții noastre...*, f. 296.
- 19 Vezi lista cărților școlare la fișa Stroia Ioan, în Mircea Păcurariu, *Dicționarul teologilor români*, ediția a II-a, București, Editura Enciclopedică, 2002, pp. 464-465.
- 20 Ioan Stroia, *Scurtă descriere a vieții noastre...*, f. 296.
- 21 Vezi fișa în Mircea Păcurariu, *Op. cit.*, pp. 464-465.
- 22 „Monitorul Oficial”, Partea I, nr. 135, marți, 23 iunie 1925, p. 7304.
- 23 *Ibidem*, p. 7306.
- 24 Vezi documentele privitoare la Episcopul dr. Partenie Ciopron, plus deducția noastră logică cu privire la parastasul anual.
- 25 *** *Trei ani*, în „Arma Cuvântului”, anul I, nr. 6-7, octombrie-noiembrie 1940, p. 1.
- 26 Ioan Dăncilă, *Trei ani de rodnică păstorie*, în *Idem*, p. 5.
- 27 *Ibidem*, p. 6.
- 28 *Ibidem*. Cercetarea noastră în arhive nu a pus în evidență existența unei astfel de legi, care „sanționată” ar fi trebuit să existe în „Monitorul Oficial. Partea I”. Precizăm însă că în timpul episcopatului dr. Ioan Stroia s-a adoptat, la 22 martie 1937, *Legea pentru organizarea clerului militar*. Consiliul Legislativ a avizat, cu Avizul nr. 13, această lege la data de 3 martie 1936. Pentru ca la 13 martie 1937, Ministerul Apărării Naționale, generalul Paul Angelescu, să prezinte Adunării Deputaților șirul motivelor pentru care s-a adoptat noua *Lege pentru organizarea clerului militar*.
- 29 *Ibidem*.
- 30 A.S.S., fond Visarion Puiu, dosar nr. crt. 525/1942, f. 109.
- 31 Autorii nu au întreprins o cercetare pe teren în acest scop. Numele celor două fiice ale Episcopului dr. Ioan Stroia, a soților acestora și a celorlalte rude a fost preluat după fluturașul – ferpar aflat în A.S.S., fond Arhieriei, dosar nr. crt. 39/1937, f. 27.
- 32 Vezi o listă aproape completă a acestor lăcașuri de cult creștin ortodox sfințite de Episcopul dr. Ioan Stroia în Preot Miron Ioan Erdei, *Primii episcopi militari în slujba Bisericii și a Armatei Române*, în „Revista de Istorie Militară”, nr. 1-2 (75-76), 2003, pp. 83-86.
- 33 G. Munteanu, *Știri*, în „Renașterea”, anul III, nr. 48, 29 noiembrie 1925, p. 6.
- 34 Remus Roșca, *P.S.S. episcopul dr. Stroia în Zalău*, în *Idem*, nr. 50, 13 decembrie, 1925, p. 3.
- 35 *Ibidem*.
- 36 *Ibidem*.
- 37 *** *Sfințirea capelei militare din Bistrița*, în *Idem*, anul XIII, nr. 46, 17 noiembrie 1935, p. 3.
- 38 *Ibidem*.
- 39 *Anuarul ofițerilor activi ai Armatei Române pe anul 1926/1927*, București, Tipografia Militară, Ministerul de Război”, 1926, pp. 675-679.
- 40 *Anuarul ofițerilor activi ai Armatei Române pe anul 1940*, București, „Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului”, Imprimeria Națională, 1940, pp. 63; 1301-1305.
- 41 *Anuarul ofițerilor activi ai Armatei Române pe anul 1944*, București, 1944, pp. 1206-1214.
- 42 Vezi *Anuarul...* pe anul 1924/1925; pe anul 1926/1927 ș.a.
- 43 Ministerul Armatei. Inspectoratul Clerului Militar, *Instrucțiuni provizorii asupra serviciului religios în timp de pace și în timp de campanie*, București, Tipografia Marelui Stat Major, 1931, 47 p.
- 44 *Ibidem*, p. 3.
- 45 Cf. *Anuarul...* pe anul 1926/1927, pp. 676-677.
- 46 Cf. Constantin Nazarie, *Activitatea preoților de armată în campania din 1916-1918*, București, Imprimeria Ministerului Cultelor și Artelor, 1920, 108 p.
- 47 D. Lungulescu, *Rolul preotului militar în timp de pace și în timp de război*, Craiova, Tipografia „Națională”, 1933, 94 p.
- 48 *Instrucțiuni provizorii...*, p. 47.
- 49 A.S.S., dosar nr. crt. 525/1942, f. 109.
- 50 Mănăstirea „Sf. Ioan Botezătorul” Alba Iulia. Pliant de prezentare; Dorin Oaidă, *Șchitul „Sfântul Lazăr” din Alba Iulia: monografie, cugetări și amintiri*, Cluj-Napoca, Editura Grinta, 2013, 68 p.